

ORTAOKUL 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DİNLEME BECERİSİ FARKINDALIKLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ (KARS İLİ ÖRNEĞİ)

Analyzing the Awareness of Listening Skills Among Secondary School 6th
Grade Students in Terms of Various Variables (Case of Kars Province)

Berna ÜRÜN KARAHAN
Yrd. Doç. Dr. Kafkas Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Türkçe Eğitimi Bölümü
urunkarahan@gmail.com
Çalışmanın Türü: Derleme

Öz

Dinleme, dilin dört temel becerisinden biridir. Bu beceri, bireyin sosyal hayatta olduğu kadar eğitim-öğretim süreçlerinde de temel taşlardan biridir. Bu çalışma, 6. sınıf öğrencilerinin bu temel beceri ile ilgili farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Veriler, Şahin ve Aydın (2009) tarafından geliştirilmiş 46 maddeden oluşan Likert tipi "Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi" ile toplanmıştır. Çalışmanın evrenini Kars ili merkezinden rastgele yöntemle seçilen 3 ortaokulda 6. sınıfta okuyan 268 öğrenci oluşturmuştur. Elde edilen veriler ışığında; 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının iyi derecede olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin sosyo-ekonomik düzey açısından anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin dinleme becerisi farkındalıklarının yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Dinleme becerisi, farkındalık, Türkçe eğitimi.

Abstract

Listening is one of the four main skills of language. This skill is also one of the cornerstones in the process of teaching-learning as well as social life of an individual. The purpose of this study was to determine the awareness levels of 6th grade students concerning this main skill. The data were collected by using a Likert-type "Survey on Awareness of Listening Skill" developed by Şahin and Aydın (2009) and consisting of 46 items. The population of the study consisted of 268 students studying in the 6th grade at 3 secondary schools randomly selected from the city center of Kars. In the light of the data obtained, it was found that the 6th grade students had a good level of awareness for the listening skills. Besides, it was concluded that their awareness levels of the listening skill showed a significant difference in terms of socio-economic level. It was also revealed that their awareness of the listening skill did not show a significant difference in

terms of age and gender variables.

Keywords: *Listening skill, awareness, Turkish education.*

GİRİŞ

Dinleme, bireyin duyduklarını anlama ve anlamlandırma sürecidir. Eğitim-öğretim sürecinde edinilen ve sistematik bir işleyişe sahip olan bu beceri, bu yönüyle “işitme”den ayrılır. “Dinleme, bilinenin aksine doğuştan gelen bir beceri alanı değil, dil ve anlatım dersleri bünyesinde belirli bir program çerçevesinde, sistematik şekilde geliştirilebilecek bir beceridir.”¹

“Bireyin dış dünyadan aldığı sesleri anlama sürecidir. Dinlemede önemli olan öğrenme çabasıdır. Çünkü dinleme bu amaç doğrultusunda gerçekleşir. Dinleyici önceden edindiği bilgilerle kavramları algılar. Bireyin dinlediği, öğrenmeye çalıştığı kavramlar eski kavramlarla pekiştirilerek dinleme ve öğrenme süreci gerçekleşir.”² Dinlemenin en önemli boyutu öğrenme çabasıdır. Çünkü dinlerken anlama ve analiz etme becerileri de ortaya çıkar. Ancak: her öğrenmede olduğu gibi burada da bireyin eski bilgileri, yetiştiği aile ve toplum dikkate alınmalıdır.

Bunlara ek olarak dinleme bir süreçtir. Öyle ki; bireyin dış dünyadan aldığı uyarıları doğru anlama, eski bilgilerle bağdaştırma ve analiz yapıp yorumlaması söz konusudur. Bu süreçte sadece aile ve çevre değil aynı zamanda okul ve bireyin içinde bulunduğu duygusal ve psikolojik durumda dinleme ve anlamayı etkiler. “Dinleme, sözel bir girdiyi anlama ve yorumlama sürecidir. Bu süreç; içinde bulunduğumuz duruma, algıladığımız sözel girdiye, bizim durumumuza göre değişmektedir.”³ Demirel ve Şahinel’e göre dinleme⁴: “konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir. Dinleme, aynı zamanda öğrenme ve zevk alma yollarından biridir.”

“İlköğretimde çocuklara çeşitli dinleme etkinlikleri uygulamak, onların ilerleyen yıllarda, yetişkinlik dönemlerinde daha iyi dinleyiciler

¹ ŞAHİN, A. 2011: “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi”. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 178-188.

² ÖZBAY, M. 2010: “Anlatma teknikleri II, Dinleme Eğitimi”. Ankara, Öncü Kitap.

³ TAZEBAY, A.-ÇELENK, S. 2008: “Türkçe Öğretimi İlke-Yöntem-Teknikler”. Ankara: Maya Akademi.

⁴ DEMİREL, Ö. -ŞAHİNEL, M. 2006: “Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi”. Ankara: Pegem Yayıncılık.

olmalarına katkı sağlayacaktır.⁵ Öğrencilerin, çevrelerindeki işitsel unsurlara yönelik farkındalıklarını oluşturmak ve geliştirmek, diğer becerilerin de geliştirilmesi açısından son derece önemlidir.”⁶

“Dilin dört temel işlevinden biri olan dinleme, kişiler arasında iletişimin vazgeçilmez bir unsuru, anlatıcıdan gelen mesajları anlama ve yorumlama çabası; işitmeyi de içine alan kapsamlı, karmaşık, aktif bir süreç; çok boyutlu bir olgu; amaçlı bir davranış ve insanın seçme özgürlüğünün de bir yansıması olarak insan beyninin bilişsel süreçlerini gerektiren zihinsel bir etkinliktir.”⁷

Tüm bu tanımlar ve açıklamalar dahilinde dinlemenin ve dinleme becerisi farkındalığının araştırılmaya değer olduğu görülmektedir. Özellikle bireysel ve toplumsal iletişim problemlerinin ciddi sonuçlara vardığı günümüzde dinleme ve dinlediğini doru anlama kavramları dinleme becerisi farkındalığını gündeme getirmiştir.

“Farkındalık; bireyin kendisiyle ilgili öz yeterlilik veya yetersizlik algıları üzerinde değerlendirme yapabilme durumudur. Bir iç görü olarak ifade edilebilecek farkındalığın hareket noktası, yaşanılan an, bulunulan noktadır. Birey böylelikle farkına vardığı ihtiyacını, çevredeki kaynaklar yardımıyla tamamlama çabasına girişecektir. Dinleme becerisinde farkındalık ise öğrencinin bu beceriyle ilgili kendi düzeyini ortaya koyabilmesidir. Yani dinlemeyle ilgili ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yapılması gerekenlerin bilişsel ve duyuşsal olarak anlamda farkındadır”⁸

Amaç

Dilin dört temel dil becerisinden olan dinleme, bireylerin toplumda birbirleri ile iletişim kurabilmeleri, kendilerini ifade edebilmeleri için gereklidir. Bu becerinin edinimi ve bu beceri ile ilgili doğru ya da yanlış kullanımlar anlama-anlatma süreçlerini de olumlu ya da olumsuz yönde etkiler. Bu nedenle bireylerin dinleme becerisi ile ilgili eksiklerini bilmeleri önemlidir. Bu çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi ile ilgili farkındalık düzeyini ve bu farkındalığın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda literatürde var olan sınırlı sayıdaki

⁵ FUNK, H. D.-FUNK, G. D. 1989: “Guidelines for Developing Listening Skills”. The reading teacher, pp.660-663.

⁶ŞAHİN, A.-AYDIN, G. 2009 “İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme”. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(9), 454-464.

⁷ EPÇAÇAN, C. 2013: “Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi”. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11).

⁸ŞAHİN, A. 2011: 179.

çalışmalara⁹ katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin ne durumda olduğu ve çeşitli değişkenler açısından (sosyo-ekonomik düzey, yaş ve cinsiyet) incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma, Türkçe öğretmen adaylarının dinleme stilleri ve bu stillerin çeşitli değişkenler ile ilişkisini belirlemeye yönelik olarak tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. “Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır.”¹⁰ “Tarama araştırmalarında amaç; çok sayıda katılımcının görüş ya da özelliklerinin belirlenmesidir”.¹¹

Evren ve Örneklem:

Çalışmanın örneklemini 2015-2016 öğretim yılında Kars ili merkezinden rastgele yöntemle seçilen farklı sosyo-ekonomik düzeyde 3 ortaokulda 6. sınıfta öğrenim gören 268 öğrenci oluşturmaktadır. Bu okullar sosyo-ekonomik düzeyine göre en yüksekte başlayarak A1, A2 ve A3 şeklinde sırayla kodlanmıştır.

Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler	Frekans (f)	Yüzde (%)	
Cinsiyet	Kız	121	45,1
	Erkek	147	54,9
	Toplam	268	100,0
Yaş	1(9,10,11)	114	42,5
	2(12,13,14)	154	57,5
	Toplam	268	100,0
Okul Türü	1(Fevzi Paşa)	99	36,9
	2(Ziya Gökalp)	78	29,1
	3(İmam Hatip)	91	34,0
	Toplam	268	100,0

⁹ ŞAHİN, A. 2011.; ŞAHİN, A.-AYDIN, G. 2009.

¹⁰ KARASAR, N. 2010: “**Bilimsel Araştırma Yöntemleri**”. Ankara: Nobel Yayınları

¹¹ BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2008: “**Bilimsel Araştırma Yöntemleri**”. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak, Şahin ve Aydın (2009)¹² tarafından geliştirilen “Dinleme Becerisi Farkındalık Anketi” kullanılmıştır. Anket, 2005 Türkçe dersi öğretim programındaki dinleme becerisi kazanımları dikkate alınarak, öğrencilerin, görgü kurallarına (13 madde); anlama-çözümleme durumlarına (15 madde); değerlendirme yapabilme durumlarına (5 madde); söz varlığını geliştirme durumlarına (5 madde); dinleme alışkanlıklarının etkililiğine (8 madde) göre 5 temel boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46, en yüksek puan ise 184’tür.

Ölçek; 46 madde, dördümlük likert tipinde hazırlanmıştır. Puanlama “Her zaman (4), Sık sık (3), Bazen (2), Hiçbir zaman (1)” şeklindedir. “Ölçeğin maddeleri hem aynı amaca yönelik işlevsellik, hem de zamana göre değişmezlik özelliği taşımaktadır. Gerek tüm maddeler arasındaki tutarlılığı (iç tutarlılık) veren Cronbach Alfa katsayısı (0.91), gerekse test tekrar test yöntemiyle elde edilen boyut toplamlarının ilk uygulamasının, korelasyon değerleri bakımından ikinci uygulamayla karşılaştırılması ($r = 0.82$ olup $p < 0.01$ önem düzeyinde anlamlı), ölçeğin yeterli derecede güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ortaya koymaktadır”¹³

BULGULAR

Çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin tespiti için ortalamalara bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Ortalamalar

Değişkenler	N	$\bar{X}$	Ss
Toplam	268	29,34	3,64

Tablo 2 incelendiğinde ölçekten alınabilecek en düşük puan ortalaması 18,60, en yüksek puan ortalaması ise 36,80’dir. Öğrencilerin aldıkları ortalama puan ise 29,34’tür. Elde edilen bulgulara göre 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin yüksek derecede olduğu söylenebilir.

6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek

¹² ŞAHİN, A.-AYDIN, G. 2009.

¹³ ŞAHİN, A.-AYDIN, G. 2009: 461.

amacıyla Anova testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablo3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sosyo-Ekonomik Düzey Değişkenine Göre Dinleme Becerisi Farkındalık Durumları

Okullar	N	$\bar{X}$	S	F	p	Post hoc (Scheffe)
A1	99	1,53	12,68	5,880	,003	1-2,3
A2	78	1,45	19,35			2-1
A3	91	1,46	17,63			3-1

p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde sosyo-ekonomik düzey bakımından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Post hoc testine bakıldığında bu farklılığın 1 ile 2-3, 2 ile 1 ve 3 ile 1 kodlu okullar arasında olduğu tespit edilmiştir. Ortalamalara bakıldığında dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin 2 numaralı okul ile 3 numaralı okullarda yüksek olduğu tespit edilmiştir. 1 numaralı okulda ise ortalamanın düşük olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey sıralamasında 1 numaralı okulun en üsttedir.

Çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının cinsiyet değişkenine göre elde edilen bulgular tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Dinleme Becerisi Farkındalık Durumları

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
Kız	121	1,50	16,08	266	1,514	,131
Erkek	147	1,47	17,38			

p<0,05

Tablo 4 incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin dinleme ile ilgili beceri edinimi ve bu becerinin kullanımı açısından cinsiyet değişkeninin etken bir faktör olmadığını göstermektedir.

Çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının yaş değişkenine göre elde edilen bulgular tablo 5'te

verilmiştir.

Tablo 5. Yaş Değişkenine Göre Dinleme Becerisi Farkındalık Durumları

Grup	N	$\bar{X}$	S	Sd	t	p
1(9,10,11)	114	1,50	15,23			
2(12,13,14)	154	1,47	17,93	266	1,193	,234

p<0,05

Tablo 5 incelendiğinde 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu sonuç öğrencilerin dinleme ile ilgili beceri edinimi ve bu becerinin kullanımı açısından yaş farklarının etken bir faktör olmadığını göstermektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Çalışmadan elde edilen verilere göre, 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin dinleme becerisi ile ilgili olumlu kazanımlara sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum dil becerilerinin kazandırılması sürecinde, dinleme becerisinin olumlu bir gelişime sahip olduğunu göstermektedir.

Seçilen okullar arasında sosyo-ekonomik düzey değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Post hoc testine bakıldığında bu farklılığın 1 ile 2-3, 2 ile 1 ve 3 ile 1 kodlu okullar arasında olduğu dikkat çekmektedir. Ortalamalara bakıldığında dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin 2 numaralı okul ile 3 numaralı okullarda yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde benzer bir çalışmaya rastlanmıştır.¹⁴ 1 numaralı okulda ise ortalamanın düşük olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey sıralamasında 1 numaralı okulun en üsttedir. Bu sonuç dikkat çekicidir. Çünkü sosyo-ekonomik düzey arttıkça başarı artar (Şahin, 2011¹⁵; Yapıcı, 2002¹⁶; Kemple ve Nissenberg, 2000¹⁷; Yıldız ve Kılınc,

¹⁴ ŞAHİN, A. 2011.

¹⁵ ŞAHİN, A. 2011.

¹⁶ YAPICI, M. (2002). "Sıfır-Beş Yaş Arası Çocukların Yaratıcılığının Geliştirilmesinde Ailenin Rolü". Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1), 237-245.

¹⁷ KEMPLE, K.M.-NISSENBERG, S.A. 2000: "Nurturing Creativity in Early Childhood Education: Families are part of it". Early Childhood Education Journal, 28 (1), 67-71.

2015¹⁸). Bu sonuç öğrencilerin dinleme becerisi farkındalıklarının bu okul için tekrar üzerinde durulmasını gerektirmektedir.

Çalışmadan elde edilen bir diğer sonuca göre, 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıkları cinsiyet değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre, öğrencilerin dinleme ile ilgili beceri edinimi ve bu becerinin kullanımı açısından cinsiyet değişkeninin etkili bir faktör olmadığı tespit edilmiştir. Literatürde bulgumuzu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Yıldız ve Kılınç, 2015¹⁹; Dilekman, Başçı ve Bektaş, 2008²⁰). Cinsiyetin anlamlı bir farklılık gösterdiği bir çalışmaya da rastlanmıştır.²¹

6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi farkındalıklarının yaş değişkeni bakımından anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin dinleme ile ilgili beceri edinimi ve bu becerinin kullanımı açısından yaş farklarının etkili olmadığını göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar ışığında; 6. sınıf öğrencilerinin dinleme becerisi ve dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin olumlu olduğu söylenebilir. Ancak, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okulda öğrencilerin dinleme becerisi farkındalık düzeylerinin -beklenenin ve literatürde karşılaşılan sonuçların aksine- düşük çıkması dikkat çeken ve üzerinde durulması gereken bir sonuçtur. Bu konuda, öğrencilerin dinleme ve dinlediğini anlama süreçleriyle ilgili daha olumlu tecrübeler edinmesi sağlanabilir. Öğrencilere, dinlemenin iletişimin temel ögesi olduğu bilinci kazandırılmalıdır. Derslerde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun uygulama ve öğrenme süreçleri yürütülebilir. Bunlara ek olarak öğrencilerin bu becerinin edinimi ile ilgili bilinçlendirilmesi, bu beceriyi sadece ders geçmek için değil hayat boyu ihtiyaçları olacağı bilgisini edinerek öğrenmeleri ve uygulamaları istenmelidir.

¹⁸ YILDIZ, N.-KILINÇ, A. 2015: “**Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi**”. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 17-34.

¹⁹ YILDIZ, N.-KILINÇ, A. 2015.

²⁰ DİLEKMAN, M.-BAŞÇI, Z.-BEKTAŞ, F. 2008: “**Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri**”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(2).

²¹ CİHANGİR ÇANKAYA, Z. 2012: “**Dinleme Becerisi Ölçeği'nin Yeniden İncelenmesi: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılması**”. Ege Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(4).

KAYNAKLAR

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2008: **Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- CİHANGİR ÇANKAYA, Z. 2012: “**Dinleme Becerisi Ölçeği’nin Yeniden İncelenmesi: Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Dinleme Becerilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılması**”, Ege Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(4).
- DEMİREL, Ö.-ŞAHİNEL, M. 2006: **Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi**, Ankara, Pegem Yayıncılık.
- DİLEKMAN, M.-BAŞÇI, Z.-BEKTAŞ, F. 2008: “**Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri**”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(2).
- EPÇAÇAN, C. 2013: “**Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi**”, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(11).
- FUNK, H. D.-FUNK, G. D. 1989: “**Guidelines for Developing Listening Skills**”, The Reading Teacher, pp.660-663.
- KARASAR, N. 2010: “**Bilimsel Araştırma Yöntemleri**”, Ankara: Nobel Yayınları.
- KEMPLE, K.M.-NISSENBERG, S.A. 2000: “**Nurturing Creativity in Early Childhood Education: Families are Part of It**”, Early Childhood Education Journal, 28 (1), 67-71.
- ÖZBAY, M. 2010: “**Anlatma teknikleri II, Dinleme Eğitimi**”, Ankara, Öncü Kitap.
- ŞAHİN, A.-AYDIN, G. 2009: “**İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Belirlenmesine Yönelik Bir Anket Geliştirme**”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2(9), 454-464.
- ŞAHİN, A. 2011: “**İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisi Farkındalıklarının Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre İncelenmesi**”, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(1), 178-188.
- TAZEBAY, A.- ÇELENK, S. 2008: **Türkçe Öğretimi İlke-Yöntem-Teknikler**, Ankara, Maya Akademi.
- YAPICI, M. 2002: “**Sıfır-Beş Yaş Arası Çocukların Yaratıcılığının Geliştirilmesinde Ailenin Rolü**”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (1), 237-245.
- YILDIZ, N.-KILINÇ, A. 2015: “**Dinleme Stratejileri Öğretiminin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Dinlediğini Anlama Becerilerine Etkisi**”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(2), 17-34.